

Cartulari d'Ossau de 1440 i 1425 (231.7, 232, 127.2f.).

Encara més sovint en el sentit de 'bocí de terra, camp, que es conrea': «cultivar auguus *trentz* de terre en lo Pont Lonc» a. 1378; «feyt baradar [VALLATUM, -ARE] ung *trentz* de toyar» ['balegar'] a. 1492; «ung petit *trentz* de terre», «tres *trens* de terre et camps» a. 1484 (*Cart. d'Ossau*, facs. p. 198, lín. 12, 389, 278, 379); també a Bigorra: «l Snh. Arnaut de Lavedaa --- beno --- un *trens* de terre, que dixó que avé e-l bieladge de Andrest» a. 1293 (*Libre Verd de Benac*, cop. el 1406, p. 220); «*trens*: parcelle, morceau» en doc. de Roquefort de Marsan de 1474, en els *Anc. Textes Landais* de Millardet (gloss.), el qual cita també *trens* en el *Recueil d'anc. textes gascons* (Ss. XII-XIV), si bé mal llegit *treus* en el glossari d'aquest llibre de Luchaire; «W. B. de Larrossera à vendut --- a'N P. Assarrit de Podensac et a son ordeinh, tot aquet *trens* de terra, --- en loc operat A-la-Yla de Seron», en un doc. girondí de Podensac, a. 1259 (Delpit, docs. des *Arch. Nat. Dept. Gironde*, glossat «*trens*: morceau», vol. III, 272); bearn. *trens* en els diccs. de Lespy-R. i Palay.

Com que aquest subst. *tren(t)z* és tan freqüent, més que la forma verbal, i de forma i sentit més clars, també es podria creure que més que postverbal d'aquell *TRENCIARE es tracti d'un substantiu *TRENKIO-amb -IO-, i bé pot ser que sigui així. De tota manera el verb ha existit realment. A la Vall de Boí s'usa *trençar* per 'serrar (troncs d'arbre)', i sobretot *trensadó* dit de l'home que ho fa: pujant pel gran bosc de la Sallent, des de Caldes cap a Llubriquet, en veig uns quants treballant-hi, que em designen «són *trensadós*» (1968); 'xerrac' a Espills (Terreta ribag.), segons *DAG*. Aquest em sembla resultar d'encreuament amb un *TRŪNCIARE llatí; car això mateix es diu *tronsadó* en el Matarranya, Casac. 1923 (enq. per a l'*ALCat.*, § 2459).

En altres casos el caràcter i origen del verb no és tan clar o simple, per més que el verb *trensá* m'és ben conegut de la V. d'Aran (Bossost, 1925), però allà significa 'fer la tercera llaurada abans de sembrar'; i verament això és *trencar* o rompre la crosta de terra; però en el Sud del Gers diuen «*tressá*: troisième labour qu'on fait aux champs» (gloss. ms. de Lamothe, p. 3), i Cénac-Moncaut en el seu dicc. del Gers porta «*tarsá*: intr. faire la troisième labour». En aquest és evident que es tracta d'un derivat de *terç* TERTIUS, i es comprèn que a la Vall d'Aran es van encreuar els dos verbs TERTIARE i *TRENCIARE, mantingut en el seu significat propi a la V. de Boí, i en el substantiu *tren(t)z* pertot arreu; cf. encara Gers *trensoun* «résidu grossier de la farine» (Krüger, *Hochpyr.* A, II, 282), que vindrà de TERTI-ONE 'el segó de tercera mòlt', però també sumat amb *TRENCIARE o *TRENKIO-. I a Sarvisé el mateix *TRENCIARE de Boí, però amb la o de *tronco* contaminada: *tronthár* un tronco al hacha» ('tallar-lo en rodó amb una destreal', 1965).

III. *Trincar*, terme nàutic, 'lligar, fermar, subjectar fermament': és mot enterament independent de *trencar* per l'origen i de sentit ben diferent, però essent recent i poc arrelat en cat. no s'ho valdria de de-

dicar-li article a part, i en diré poca cosa ací mateix, per evitar confusions possibles en un mot de forma ben semblant.

Pel que fa al català, no sabem notícia del verb fins al Lab. de 1840 «subjectar ab trinca» i *trinca* «lligadura ab què se amarra o subjecta alguna c., y lo mateix cap de corda ab què es lliga»; en cast. *trincar* 'ligar' (aplicació nàutica) [1696] i en el sentit secundari de «estar quedo el navío con las velas tendidas» ja el 1587, amb el substantiu *trinca* el mateix any; en port. *trinca* ja apareix *se puserão á trinca* des de c. 1550; des d'on va passar a l'it. i al cat. Sembla tractar-se d'un terme del parlar marineresc de l'Atlàntic, manllevat de l'escandinavisme francès *tingler* 'unir les posts d'una nau' [1328], després *tringler* amb repercussió de la líquida: fonèticament passava això a -*grar* canvi normal en port. (i que ho havia estat popularment en cast.); i després s'emudí la segona -r- per dissimilació, i -*gar* > -*car* per influència de l'altre gall.-port. *trincar* (supra) (vegeu TRINCAR, DCEC/DECH).

En català en tenim pocs testimonis literaris (com a alternativa de *trossar* en Ruyra, O. C., 849b). Em Vilanova el posa en boca d'un municipal valencià acastellanat, que amenaça unes marmanyeres: «ya están andando; o si no, les *trinque* codo con codo, y veuran vostès ---» (*Entre Familia*, 161). De *trinca* degué ser derivat el nom dels *trencanills* [Lab. 1840, mal escrit *tranc-* en *AlcM*], posts clavades a les amurades de la nau per reforçar-les: en it. *trincarini* [1607], abans *trencharinus* [1330], port. *trincanis*, gall. *trancanil*, cast. *trancanil* [1587], fr. *trinquerin* [1622], oc. *trinquerin*, *trinquillin* (en cat., variants val. *trencanill*, *MiscFabra*, 340; mall. *trancanil*, *DAG*); cat. or. *trincanell*, *BDC* XII, 69). Les aparences són d'una derivació italiana com *filarino* de *fila*, però l'origen atlàntic fa pensar en creació gall.-port. tan antiga almenys com la it., si bé no documentada des de tan antic, a causa de l'escassetat de les fonts nàutiques medievals en portuguès.

Aquests termes semblen haver passat d'hora des del llenguatge dels galiots i còmits, al de la tafureria internacional, d'on *trinca* 'grup de tres en el joc de cartes' (partint de la idea de 'lligada' i fixat en el nombre tres per una espècie de floreig verbal amb TRES i amb *trina/trena* 'teixit de cordetes': *trinca* 'grup de tres' ja en cast. des de 1628) i cat. des de Bely. «Joc de nayps / de nit jugàvem / --- / sovint prenia / les copes totes: / *trinca* de sotes / si ans jugava, / copes lançava; / puys no-m valia, / bastons servia», JRoig (*Spill*, 3016); «Casant-se ab un comerciant ric, guapo y bon mosso --- ab aqueixa *trinca* és difícil que una dona 's recordi may del barbaec que la va fer sospirar», Em Vilanova (O. C. II, 182).

Moure trinca, segons una cançó popular de les Garrigues: «Comencem a *moure* dança, / vehines d'aquest carrer / --- / comencem a *moure trinca*, / vehines d'aquest carrer: / la dança la més bonica, / que la Quaresma ja ve» (reco. a l'Albagés, *BCEC* 1908, 106); potser 'fer colla de gent jove i brogiodosa' (cf. *AlcM*